

Голас Рацзімы

№ 46 (1410) ЛІСТАПАД 1975 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 20-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

МОВА СУПРАЦОУЊІЦТВА НЕ ПАТРАБУЕ ПЕРАКЛАДУ

«Дыялог працягваецца»
стар. 3

НЯНАВІСЦЬ — АДЗІНЫ СТЫМУЛ ІСНАВАННЯ НА- ЦЫЯНАЛІСТЫЧНАЙ ЭМІГРА- ЦЫІ

«І раззлаваліся пяцёра
«унтэрмэншаў»...»
стар. 4

НАРОДНЫ МАСТАК БССР Міхаіл САВІЦКІ:

— ДЛЯ МЯНЕ ВАЙНА
СТАЛА ГАЛОУНАЙ ТЭМАЙ

«Память века»
стар. 6

У Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі вучацца юнакі і дзяўчаты розных нацыянальнасцей. Іх сяброўства нараджаецца і мацее на занятках, у студэнцкіх будаўнічых атрадах, у турысцкіх паходах. Надоўга запомніцца многім і гэты восеньскі дзень, калі быў зроблены здымак, песні ля вогнішча і печаная бульба.
Фота У. КАЗЛОВА.

ДА АДЗІНАЙ МЭТЫ

58 ГАДОУ ВЕРНАСЦІ ✦ КАМСАМОЛЬЦЫ — ІНТЭРНАЦЫЯНАЛІСТЫ ✦ ФОРМЫ СУПРАЦОУЊІЦТВА ✦ ДРУЖБА ПАЧЫНАЕЦЦА З ДЗЯЦІНСТВА ✦ «СЦЯГ ПЕРАМОГІ — СЦЯГ САЦЫЯЛІЗМУ» ✦ ФЕСТИВАЛЬНЫЯ ПЕСНІ, УСМЕШКІ, СУСТРЭЧЫ ✦ ВЫХАВАННЕ КАМУНІСТАУ

Зямлі бачылі б правобраз будучага сусветнага супольніцтва свабодных народаў.

Прынцыпы сацыялістычнага інтэрнацыяналізму ляжаць у

аснове ўзаемаадносін паміж камсамолам Беларусі і маладзёжнымі саюзамі Польскай Народнай Рэспублікі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублі-

кі, Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі, Народнай Рэспублікі Балгарыі, Сацыялістычнай Федэратыўнай Рэспублікі Югаславіі. Вельмі паспяхова

развіваецца дзелавое супрацоўніцтва моладзі БССР з моладдзю гэтых краін. За апошнія гады расшырыўся яго аб'ём, паглыбіўся змест.

Шматлікія формы супрацоўніцтва: сацыялістычнае спартоўніцтва паміж працоўнымі калектывамі, інтэрнацыянальныя суботнікі і паходы, сумесныя тэарэтычныя канферэнцыі, конкурсы на лепшую работу па грамадскіх навуках і інш. Глыбокае вывучэнне вопыту, яго распаўсюджванне садзейнічае развіццю сацыялістычнага будучага сусветнага супольніцтва свабодных народаў.
[Заканчэнне на 5-й стар.]

У ПРАКТЫЧНАЙ рабоце па ўмацаванню дружбы і супрацоўніцтва з брацкімі маладзёжнымі арганізацыямі Ленінскі Камуністычны Саюз Моладзі Беларусі накіроўвае свае намаганні на тое, каб «сусветная сістэма сацыялізму, — як гаварыў Генеральны сакратар ЦК КПСС Л. Брэжнеў, — была дружнай сям'ёй народаў, якія разам будуць і абараняюць новае грамадства, узаемна ўзабагачаюць адзін аднаго вопытам і ведамі, сям'ёй згуртаванай і моцнай, у якой людзі

ГРАМАДСКІ ТРАНСПАРТ

Праблема аўтамабілізацыі закранула многія бакі чалавечай дзейнасці. Скажам, архітэктары не могуць праектаваць дамы без уліку шкоднага ўплыў аўтамабіля. Шум, таксічныя газы, бяспека руху, стаянкі і гаражы, кемпінгі і рамонтныя базы—вось далёка не поўны пералік тых праблем, што выклікаюцца аўтамабілізацыяй.

Іх вырашэнне залежыць ад дакладнага адказу на, здавалася б, простыя пытанні. Для якіх мэт, напрыклад, патрэбен таму ці іншаму чалавеку аўтамабіль? Як стварыць вадзіцелю, пасажырам бяспечныя ўмовы ў аўтамабілі, а пешаходу—на вуліцы? Нарэшце, ці патрэбен аўтамабіль літаральна кожнаму чалавеку?

Абапіраючыся на шматгадовую практыку, з упэўненасцю можна сказаць, што найлепшы вынік дае грамадскі транспарт. Іменна па такому шляху пайшла Савецкая краіна. У гэтым сакрэт паспяховага вырашэння ў СССР многіх сацыяльных праблем, звязаных з аўтамабілізацыяй.

Так, у Мінску з яго больш чым мільённым насельніцтвам грамадскім транспартам перавозіцца асноўная маса пасажыраў. Асабістым аўтамабілям, як правіла, адводзіцца дапаможная роля: гэта паездкі на ўлонне прыроды, турызм у выхадныя дні і ў перыяд водпуску. Пераважная большасць удалнікаў асабістых легкавых аўтамабіляў у Мінску, ды і ў іншых буйных гарадах Беларусі, для паездак на работу, па службовых і іншых дзелавых справах карыстаюцца грамадскім транспартам. Зразумела, таму, што ён зладжана працуе і вызваляе ад многіх клопатаў. Не апошняе значэнне мае і той факт, што і абыходзіцца ён больш танна. Паездка на любую адлегласць трамваем каштуе 3 капейкі, аўтобусам ці тралейбусам—4 капейкі.

Савецкі грамадскі транспарт мае адзінага гаспадара—дзяржаву. Гэта і дало магчымасць устанавіць адзіны тариф. Розныя віды транспарту не канкуруюць паміж сабой, а развіваюцца комплексна. Для зручнасці пасажыраў нават прадаецца адзіны праязны білет, які дае права карыстацца ўсімі відамі гарадскога транспарту. Пры гэтым плата пасажыраў за карыстанне аўтобусамі, тралейбусамі і трамваямі пакрывае толькі частку выдаткаў на гарадскі транспарт. Але Савецкая дзяржава не павялічвае кошт праезду. Ён у нас застаецца самым танным у свеце.

Транспартныя прадпрыемствы ўсё шырэй скарыстоўваюць электронна-вылічальную тэхніку. Яна дае магчымасць найбольш эфектыўна і рацыянальна арганізоўваць пасажырскія маршруты, разлічваць аптымальныя інтэрвалы руху на лініях, неабходную колькасць машын у розны час. Асабліва ўвага ўдзяляецца руху пасажырскага транспарту ў так званы час «пік», калі нагрузка на яго ўзрастае ў некалькі разоў. Звычайна ў такую пару на лінію выходзіць ледзь не ў два разы больш аўтобусаў, трамваяў, тралейбусаў. Інтэрвалы руху скарачаюцца да паўтары-двух мінут. Спецыяльная дыспетчарская служба атрымлівае па радыё звесткі з усіх маршрутаў. І пры неабходнасці пасылае на тую ці іншую лінію дадатковыя машыны.

Вырашэнню праблемы садзейнічае і тое, што ў гарадах робіцца прасторнай праездная частка вуліц, будуюцца падземныя пераходы. Гэта павышае хуткасць пасажырскага транспарту, павялічвае яго прапускную здольнасць. З гэтай жа мэтай шырока прымяняецца і экспрэсны рух. Такія аўтобусы робяць значна менш прыпынкаў. У выніку час паездкі з канца ў канец экспрэсам скарачаецца ў сярэднім на 15—20 мінут.

Савецкія аўтамабільныя заводы перайшлі на выпуск больш умяшчальных і камфартабельных аўтобусаў. Значна палепшаны і канструктыўныя асаблівасці тралейбусаў і трамваяў. Пасажырскі транспарт у гарадах, як правіла, поўнаасцю абнаўляецца ў сярэднім праз восем гадоў. Дарэчы, становіцца ўсё больш электрычнага транспарту. На думку спецыялістаў, ён найбольш перспектыўны. Хуткасныя тралейбусы і трамвай не забруджваюць паветра і практычна не ствараюць шуму, што таксама не менш важна. Для больш паспяховага вырашэння ўсіх транспартных праблем у беларускай сталіцы хутка пачнецца будаўніцтва метрапалітана.

Пётр СУДАКОУ.

РАЗВІВАЦЬ СУВЯЗІ

З ЗАРУБЕЖНЫМІ КРАІНАМІ

Тысячы людзей самых розных прафесій з'яўляюцца актывістамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі. Таварыства праводзіць вялікую работу па прапагандзе сярод зарубежнай грамадскасці міралюбівай знешняй палітыкі КПСС і Савецкай дзяржавы, дасягненняў рэспублікі ў развіцці эканомікі, навукі і культуры.

Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі ўстанавіла і падтрымлівае пастаянныя кантакты з 312 арганізацыямі ў 67 дзяржавах. За граніцы накіроўваюцца грамадска-палітычная, даведачна-інфармацыйная, мастацкая і спецыяльная літаратура, дакументальныя фільмы аб рэспубліцы, выстаўкі сувеніраў, графікі і акварэлі, фотавыстаўкі. Кожны квартал зарубежных арганізацыяў атрым-

ліваюць інфармацыйны бюлетэнь «Савецкая Беларусь сёння».

Якія меры трэба прыняць, каб дабіцца далейшага развіцця і паглыблення сувязей з грамадскасцю зарубежных краін? Гэта пытанне абмеркаваў чарговы пленум праўлення Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі, які адбыўся 28 кастрычніка. З дакладам выступіў яго старшыня В. Смірноў.

У абмеркаванні даклада прынялі ўдзел старшыня Беларускага аддзялення Савецкага таварыства дружбы з ГДР М. Дзялец, народная артыстка БССР З. Браварская, пісьменнік А. Грачанікаў.

Пленум адобрыў план мерапрыемстваў па далейшаму паліяпшэнню работы Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі.

СТАВКА НА АТОМ

За последние два-три десятилетия в нашей стране резко повысился удельный вес нефти и газа в общем количестве добываемого топлива. В 1955—1974 гг. он вырос с 51 до 65 процентов. Однако, как и во всем мире, у нас угля гораздо больше, чем нефти и газа. Совершенствование технических средств добычи угля существенно повышает экономическую целесообразность использования этого вида топлива. Эффективность же использования угля некоторых месторождений, на которых разработки ведутся открытым способом, сопоставима с эффективностью использования нефти и газа. Дальнейшее увеличение добычи угля с применением средств новой техники имеет важное значение.

Строительство крупных тепловых электростанций (ТЭС), предназначенных для работы в основном с постоянной нагрузкой (так называемых «базисных станций»), в нашей стране, как и прежде, будет осуществляться из расчета на потребление угля. В связи с неравномерным характером потребления электроэнергии получают все большее значение и так называемые «пиковые» энергетические установки, включаемые в работу в часы наибольших нагрузок. Их целесообразно создавать для работы на газообразном или жидком топливе.

Другим источником энергии, перспектива использования которого представляется весьма обнадеживающей, является ядерное горючее. Первая в мире атомная электростанция (АЭС), как известно, была введена в действие в городе Обнинске более 20 лет назад. С тех пор многое достигнуто на этом пути.

Нынешние АЭС имеют реакторы на тепловых нейтронах. Хотя в таких реакторах почти полностью используется лишь уран-235, а уран-238 — только в количестве около одного процента, оборудованные ими АЭС уже теперь оказываются рентабельными. Важными задачами здесь являются: повышение мощности реакторов, сокращение периода строительства и полного освоения АЭС, создание высокотемпературных реакторов.

Новым этапом в развитии

атомной энергетики является широкое использование реакторов на быстрых нейтронах. Реакторы этого типа по сравнению с реакторами на тепловых нейтронах позволяют в несколько раз лучше использовать природное ядерное топливо.

Первый опытный реактор на быстрых нейтронах у нас был создан в 1955 году. В городе Шевченко на берегу Каспийского моря построен реактор на быстрых нейтронах мощностью 350 мегаватт. В настоящее время сооружается реактор на быстрых нейтронах, электрическая мощность которого составит 600 мегаватт. Есть основания надеяться, что серийное строительство АЭС с реакторами на быстрых нейтронах начнется примерно через 10—15 лет.

По-прежнему большое значение имеет гидроэнергетика. Полный гидроэнергетический потенциал рек земного шара оценивается примерно в 33 миллиона киловатт-часов годовой выработки электроэнергии, или около 3,8 миллиарда киловатт мощности. Однако, исходя из экономической целесообразности, может быть использовано лишь около одной четверти общего потенциала. Это в итоге даст менее 1 миллиарда киловатт мощности, что по современным представлениям не так уж много. Существенное преимущество гидроэлектростанции — неистощимость энергоресурсов рек и весьма низкая себестоимость вырабатываемой ими энергии. Наша страна относительно богата гидроэнергетическими ресурсами. У нас — около 12 процентов всего энергетического потенциала рек планеты.

Развитие гидроэнергетики идет по пути создания все более мощных ГЭС и все более крупных гидроагрегатов, сооружения каскадов ГЭС и комплексного использования гидроэнергетических ресурсов (для производства электроэнергии, орошения земель, обеспечения водоснабжения, улучшения условий судоходства).

В условиях нашей огромной страны имеет особое значение создание мощных энергетических систем, основанных на дальних высокоэкономичных линиях электропередачи. У нас в настоящее время применяются ли-

нии электропередачи на переменном токе с напряжением до 750 киловольт и на постоянном токе с напряжением 800 киловольт.

Сейчас мнения ученых сходятся на том, что из новых источников энергии вероятно наиболее значимым и перспективным станет управляемый термоядерный синтез. Сжигание смеси дейтерия с еще более тяжелым изотопом водорода — тритием позволит получить большие количества энергии при минимальном выходе радиоактивных веществ.

К настоящему времени советские ученые создали установки, представляющие собой тороидальные магнитные ловушки с замкнутыми силовыми линиями. Программа дальнейших работ в этом направлении предусматривает создание таких термоядерных установок (так называемых демонстрационных реакторов), в которых могло бы осуществляться зажигание самоподдерживающейся термоядерной реакции. Специалисты предполагают, что «демонстрационный реактор» может быть создан уже в восьмидесятых годах. После этого можно будет приступить к решению задач производства электроэнергии на основе использования управляемой термоядерной реакции.

Представляется перспективным магнитогидродинамический (МГД) метод получения электричества. Он основан на том, что собственно генератор не имеет движущихся частей. Это дает возможность использования весьма высоких температур, практически до 3000 градусов Кельвина. В связи с этим коэффициент полезного действия установки может быть доведен до 60 процентов, тогда как на ТЭС, даже в лучших вариантах, он не превышает 40 процентов.

В заключение — несколько замечаний общего характера. По мнению наших специалистов, в ближайшие десятилетия, по крайней мере до конца XX столетия, человечество будет широко использовать «классические» виды топлива (уголь, нефть, газ) и ядерную энергию. Дать прогнозную оценку их общих ресурсов непросто: минеральные ресурсы Земли

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

10 лістапада ў краіне адзначаўся Дзень савецкай міліцыі. Людзі ў шэрых шынялях пільна стаяць на варце сацыялістычнай законнасці. Савецкая міліцыя карыстаецца павагай народа, таму служыць у яе ахвотна ідуць лепшыя камсамольцы. Вялікі атрад моладзі ўліўся ў міліцыю ў дзень прафесійнага свята вартавых парадку. НА ЗДЫМКУ: маладыя супрацоўнікі органаў міліцыі Мінгарвыканкома прымаюць прысягу на плошчы імя У. І. Леніна.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

АДНА, РОУНАЯ ТРОМ

На паўтара месяца раней тэрміну на будуюмай Мазырскай ЦЭЦ устаноўлены ротар другога аграгата. Яго магутнасць — 135 тысяч кілават — на 75 тысяч больш першага. Гэта другая ў краіне электрычная машына новай серыі, якая па цеплафікацыйных здольнасцях займае тры звычайныя.

Агрэгат намечана паставіць пад нагрузку да новага года, хоць у спісе

пусковых аб'ектаў завяршальнага года пяцігодкі ён не лічыцца. Энергія, а таксама пара пойдучь адсюль на Мазырскай нафтапераапрацоўчы завод.

ДЛЯ ДАРОЖНАГА БУДАЎНІЦТВА

Васьмі відам машын для вытворчасці азбестацэментнага шыферу магілёўскага заводу «Стромашына» прывоены напарэдадні гадавіны Кастрычніка дзяржаўны Знак

якасці. У іх ліку лістафармавыя машыны, транспарцёры цвярдзення, валніроўшчыкі лістоў і іншыя. Усе яны аддаваюць узорна лепшых сусветных узораў.

БУЎНЕЙШАЯ НА ГОМЕЛЬШЧЫНЕ

У Буда-Кашалёве хутка пачнецца будаўніцтва буйнейшай на Гомельшчыне бройлернай птушкафабрыкі. Вытворчасць будучага прадпрыемства

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

изучены еще недостаточно полно. Тем не менее на уровне современных знаний представляется возможным назвать прогнозные запасы угля, нефти и газа на планете в объеме около 13 000 миллиардов тонн условного топлива. Из них примерно 11 200 миллиардов приходится на уголь.

Ресурсы, доступные для извлечения из недр, значительно меньше. Они составляют: по углю — 2 800 миллиардов тонн условного топлива (25 процентов прогнозных запасов), по нефти — 370 миллиардов (50 процентов), по газу — 500 миллиардов (80 процентов прогнозных запасов). Предполагается, что немалые ресурсы топлива содержат еще неучтенные нефтеносные пески.

В 1973 году мировое потребление всех энергоресурсов (основное место среди них, как известно, занимают уголь, нефть и газ) составило около 9 миллиардов тонн условного топлива. Если допустить, что к концу нынешнего столетия оно поднимется до 25 миллиардов в год (так следует из прогнозов) и что все потребности в энергоресурсах будут покрываться только за счет этих видов топлива, то по уровню потребления 2000 года человечеству хватит этих ресурсов примерно на 150 лет.

Оценить мировые ресурсы делящегося ядерного топлива — урана и тория — еще более сложно. Однако большинство специалистов считает, что эти запасы в случае их использования в реакторах на быстрых нейтронах далеко превосходят по своему энергетическому эквиваленту запасы химических видов топлива.

Отсюда можно сделать вывод, что человеку не придется столкнуться с катастрофической нехваткой топлива. Значительно раньше, чем могут быть исчерпаны ресурсы обычного топлива и делящегося ядерного топлива, будут освоены методы использования других, гораздо больших по масштабу источников энергии.

Владимир КИРИЛЛИН,
академик, заместитель
Председателя Совета
Министров СССР,
председатель
Государственного
комитета Совета
Министров СССР
по науке и технике.
АПН.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

3 мільёны куранят і больш як два мільёны яек у год. Паблізу ад птушкафабрыкі вырасце добраўпарадкаваны жылы пасёллак для працаўнікоў прадпрыемства.

5 000 АПЕРАЦЫЙ ХІРУРГА

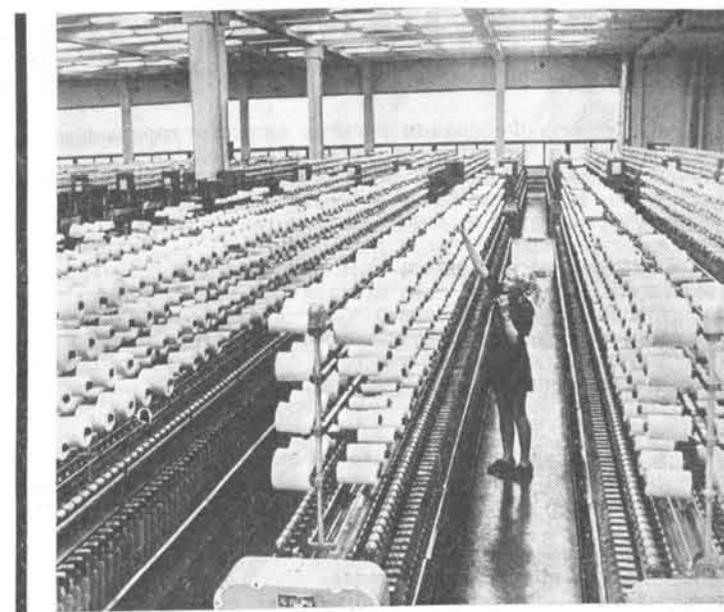
Дваццаць шэсць гадоў працэе хірургам Генадзь Забоеў, з іх 21 — у Ашмянскай раённай бальніцы. За чвэрць стагоддзя ён зрабіў больш як 5 000 аперацый.

Г. Забоеву прысвоена званне заслужанага ўрача БССР, ён узнагароджаны значком «Выдатнік аховы здароўя», многімі граматамі.

У Вялікую Айчынную вайну Генадзь Андрэвіч змагаўся супраць фашыстаў у асобым дыверсійным атрадзе «Мсцівец» Мінскага партызанскага злучэння, ён узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

АўТАВАКЗАЛЫ СУСТРАКАЮЦЬ ПАСАЖЫРАЎ

У Доўску, на скрыжаванні вялікіх аўтамабільных магістралей, здадзены ў эксплуатацыю новы двухпавярховы будынак

У прэрадазень 58-й гадавіны Вялікага Кастрычніка ўступіла ў строй другая чарга нітачнай фабрыкі Гродзенскага прадзільна-нітачнага камбіната магутнасцю 140 мільёнаў умоўных катушак у год. У далейшым, з уводам у дзеянне магутнасцей яшчэ на 90 мільёнаў катушак, прадпрыемства будзе выпускаць штогод прадукцыі на 80 мільёнаў рублёў. **НА ЗДЫМКАХ:** круцільны цэх нітачнай вытворчасці; кантралёр АТК нітачнай вытворчасці камсамолка Лілія ЯФІМАВА з гатовай прадукцыяй.

Фота А. ПЕРАХОДА.

МЯДОВЫ ЦЭХ

На Мінскай базе Цэнтра-саюза СССР адкрыты мядовы цэх. Тут зманціравана першая ў Беларусі спецыялізаваная аўтаматычная лінія па расфасоўцы мёду.

Калі трапляеш у цэх — прасторнае памяшканне, сцены якога ззяюць беласнежным глянцам керамічнай пліткі, а паветра напоена пахам свежага мёду, то міжволі ўспамінаеш казкі аб мядо-

вых рэчах. Але ў цэху мёд сапраўды цячэ ракой. Затым помпа накіроўвае мёд у трубаправод, выраблены са спецыяльнага шклясплаву. На ўзроўні другога паверха знаходзяцца чатыры бакі-адстойнікі, здольныя прыняць каля васьмі тон мёду.

Прадукцыйнасць лініі — шэсць тысяч слоікаў мёду ў гадзіну.

аўтавакзала. Адсюль штодзённа адпраўляюцца пасажырскія аўтобусы па трыццаці чатырох маршрутах: у Маскву, Кіеў, Мінск, Віцебск, Гомель, Чарнігаў і ў іншых напрамках.

У памяшканні новага вакзала створаны ўсе выгоды і добрыя ўмовы для пасажыраў і вадзіцеляў.

За бягучую пяцігодку на Гомельшчыне пабудаваны і ўведзены ў дзеянне буйныя аўтавакзалы ў Мазыры, Жлобіне, Рагачове, аўтастанцыі ў Петрыкаве, Лельчыцах і Веццы.

ТАВАРЫ НА ЛЮБЫ ГУСТ

Прыняў першых пакупнікоў Лагішынскі ўнівермаг Пінскага раёна. Па аддзелцы будынка, афармленню інтэр'ера, размярках гандлёвых залаў яму няма роўных у сёлах Палесся.

У дзвюх залах агульнай плошчай 650 квадратных метраў адначасова выстаўлена больш як чатыры тысячы назваў розных тавараў. Пакупнікоў абслугоўваюць 16 прадаўцоў-кансультантаў. Арганізаваны стол раскрою, дзяжурныя майстры швей-

нага атэлье дапамагаюць падагнаць па размеру касцюм, сукенку.

Двухпавярховы будынак універсальнага магазіна стаў упрыгажэннем пасёлка.

Закончана рэканструкцыя Гомельскага рачнога порта. У гэтым годзе яго калектыв перапрацуе каля трох мільёнаў тысяч тон грузаў. **НА ЗДЫМКУ:** у Гомельскім порце.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ДЫЯЛОГ ПРАЦЯГВАЕЦЦА

«Калі ласка!», «Добрэ дошлі!». Гэтыя лозунгі на беларускай і балгарскай мовах можна бачыць ля ўваходу на Магілёўскі завод «Электрарухавік». Такія ж прывітанні на транспарантах ля прахадной габраўскага завода «Уздым», што ў Балгарыі. Калектывы гэтых прадпрыемстваў звязвае даўняя дружба.

На корпусе трохмільённага электрарухавіка, выпушчанага магілёўскім заводам, рабочыя крэйдай напісалі: «У Балгарыю — нашым дарагім сябрам». Хутка дзесьць гадоў, як працоўныя Магілёўскай вобласці і Габраўскай акругі ўстанавілі сяброўскія сувязі. Горад сябруе з горадам, прадпрыемства з прадпрыемствам, калгас з кааператывам... Магілёўскі завод «Электрарухавік» і габраўскі электратэльнічны завод «Уздым» пасябравалі аднымі з першых. Таму юбілейны рухавік магіляўчане ў знак дружбы паслалі ў далёкую Балгарыю.

— Наша дружба, — расказвае дырэктар магілёўскага прадпрыемства Аркадзь Шупляцоў, — пачалася з пісьма, у якім габраўскія калегі запрасілі нас на сваё свята — выпуск стотысячнага электратэльніфера. Але першая сустрэча запомнілася нам не толькі сардэчным прыёмам і вяселлю, на што вельмі шчодрыя габраўцы. Мы мелі магчымасць убачыць вытворчасць балгарскіх калег, пазнаёміцца з прагрэсіўнымі метадамі працы.

Пасля габраўцы былі гасцямі магіляўчан. Дэлегацыя «Уздыму» з цікавасцю агледзела завод «Электрарухавік» — вядучае ў краіне прадпрыемства па выпуску электраматораў класа 1,5—7 кілават. Прудукцыя завода адпавядае ўсім патрабаванням сусветных стандартаў. Аб гэтым сведчаць шматлікія дыпламы міжнародных выставак, якімі адзначаны магілёўскія электрарухавікі. Сёння іх купляюць больш чым 50 краін свету.

Побач з ганаровымі ўзнагародамі дзвярныя ручкі, лыжкі, кухонныя нажы і газавыя лямпы здаюцца выпадковымі рэчамі. Але менавіта такія незвычайныя экспанатамі заводскага музея калектыву «Электрарухавіка» ганарыцца не менш, чым заслужанымі дыпламамі. Таму што гэтыя рэчы — першая прадукцыя прадпрыемства, яго гісторыя. У пасляваенныя гады ў Беларусі, разбуранай, разрабаванай нямецка-фашысцкімі захопнікамі, на ўліку быў кожны цвік. А людзі мелі патрэбу ў самых звычайных рэчах. Але ўжо тады, разам з вытворчасцю бытавых тавараў, калектыву завода асвойваў выпуск электраматораў. Першыя з іх — яшчэ грувасткія і маламагутныя — прадпрыемства выпусціла ў 1948 годзе.

За мінуўшыя гады завод непазнавальна змяніўся, разраслася яго вытворчасць, мадэрнізавалася канструкцыя электрарухавікоў. На змену ўстарэламу абсталяванню прыйшлі сучасныя машыны і станкі-аўтаматы.

У час сустрэчы габраўскіх і магілёўскіх спецыялістаў выявілася агульная цікавасць да пытанняў тэхнічнага пераўзбраення. У выніку быў заключаны дагавор аб супрацоўніцтве і дружбе калектываў двух прадпрыемстваў. У ім, у прыватнасці, сказана, што абодва заводы абавязваюцца інфармаваць адзін аднаго аб выкананні вытворчых планаў, абмяноўвацца рацыяналізатарскімі навінкамі, сумесна праводзіць навукова-тэхнічныя канферэнцыі, прымаць турысцкія групы і г. д.

Што дае супрацоўніцтва рабочых «Электрарухавіка» і «Уздыму»? На гэта сакратар партыйнага камітэта магілёўскага завода Уладзімір Булашкоў адказаў так:

— Узаемны абмен вопытам дапамагае нам павышаць прадукцыйнасць працы. Скажам, побываўшы на «Уздыме», нашы інжынеры пазнаёміліся з універсальнай сістэмай паўаўтаматычнага прамочвання пакетаў абмоткі электрарухавікоў. Цяпер гэты метад асвойваецца і на нашым заводзе. Ён значна павысіць якасць ізаляцыі, павялічыць прадукцыйнасць працы на ўчастку зборкі.

Немалы эканамічны эффект прынесла яшчэ адна навінка тэхналогіі, запазычаная ў нашых габраўскіх калег. Гэта — канвертнае прыбіранне адыходаў металу з-пад прэсаў-аўтаматаў. Увод канвеера даў магчымасць павялічыць прадукцыйнасць працы на 35—40 працэнтаў. А спецыялісты завода «Электрарухавік» азнаёмілі балгарскіх таварышаў з прагрэсіўным метадам бездэфектнага вырабу прадукцыі і здалы яе з першага прад'ялення, перадалі камплект неабходнай тэхнічнай дакументацыі.

На «Электрарухавіку» да гэтага дня памятаюць, як нехта з магіляўчан занепакоена спытаў: як жа так, перадаем дакументы, а перакласці на балгарскую мову не паклапаціліся? Сакратар парткома завода «Уздым» таварыш Станеў тады з усмешкай адказаў: «Рускую мову мы разумеем усе, хоць і гаворым з балгарскім акцэнтам. А тэхнічная мова наогул не патрабуе перакладу».

Дзесяці дэлегацый з магілёўскага «Электрарухавіка» і габраўскага «Уздыму» пабывалі адзін у аднаго ў гасцях. Адна з такіх сустрэч паклала пачатак асабістай дружбе загадчыка вымяральной лабараторыі «Электрарухавіка» Галіны Шэйко і сакратара камсамольскай арганізацыі «Уздыма» Пенкі Іванавай.

— Памятаю, як Пенка прыйшла да нас у лабараторыю і засыпала мяне пытаннямі, — успамінае Галіна Шэйко. — А потым з Габрава на маё імя прыйшло пісьмо. Пісала Пенка Іванова. Яна паведамляла, што пасля знаёмства з маёй прафесіяй таксама вырашыла перайсці працаваць у лабараторыю. У ходзе перапіскі я дапамагала ёй унікнуць у новую работу: апісала структуру нашай лабараторыі, пазнаёміла з некаторымі відамі кантрольных праверак. Так мы пасябравалі.

Нядаўна Пенка Іванова разам з мужам Дзмітрыем — ён працуе на «Уздыме» інжынерам — і старэйшым сынам Андрэем былі гасцямі маёй сям'і. Мы цудоўна правялі разам адпачынак.

Праводзіць Пенку і Дзмітрыя Іванавых прыйшлі многія рабочыя нашага завода. Адно прасілі перадаць пісьмы, другія — падарункі для «сваіх» габраўцаў, а галоўны тэхналаг завода Васіль Цупрыкаў прыніс чарцяжы, у якіх мелі патрэбу Дзмітрый і яго калегі па рабоце.

Падобныя сцэны ў Магілёве можна назіраць даволі часта. Таму што ў кожным цэху, на кожным участку «Электрарухавіка» працуюць актыўныя заводскага Таварыства савецка-балгарскай дружбы. Яны падтрымліваюць асабістыя кантакты з рабочымі з Габрава, арганізуюць фота- і кніжныя выстаўкі, якія расказваюць аб брацкай Балгарыі, праводзяць фестывалі балгарскіх фільмаў. А тыя, хто пабываў у гасцях у габраўцаў, выступаюць перад сваімі калектывамі са справаздачамі, расказваюць аб паездках і сустрэчах з балгарскімі сябрамі.

— Нядаўна ў гутарцы з дырэктарам завода «Уздым» Баянам Боневым мы абмеркавалі перспектывы далейшага супрацоўніцтва — гаворыць дырэктар «Электрарухавіка» Аркадзь Шупляцоў. — Мы ганарымся, што нашы кантакты з'яўляюцца часцінкай брацкай дружбы паміж Савецкім Саюзам і Народнай Рэспублікай Балгарыяй.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ●

БУДЗЕМ ГАНАРЫЦЦА

Экватар дзеліць нашу планету на паўночную і паўднёвую часткі. Мая Радзіма, Савецкі Саюз, знаходзіцца ў паўночнай палавіне. Уругвай, дзе я жыў, — у паўднёвай. Але не толькі абстрактная геаграфічная лінія раздзяляе гэтыя краіны. Галоўнае адрозненне ў іншым — пытанне датыччы сацыяльна-палітычнага ладу.

У Савецкім Саюзе працуюць веды і навука, а тут розум задурманены рэлігіяй. У вас прагрэс ва ўсіх галі-

нах жыцця, а тут — застой і інфляцыя. У СССР, першай у свеце сацыялістычнай дзяржаве, — свабодная праца свабодных людзей, гаспадароў сваёй краіны. Тут жа — прыгнёт і эксплуатацыя простага чалавека прадпрыемствамі, капіталістамі, і не толькі мясцовымі, але і замежнымі.

І сёння я шчаслівы, што магу павіншаваць савецкіх людзей, урад Краіны Саветаў на чале з Камуністычнай партыяй Савецкага Саюза са слаўнай гадавінай Вялікага Кастрычніка. Жадаю новых поспехаў, дарагія суайчыннікі!

З павагай

Лявон ФЕДАРУК.

Уругвай.

ПРАЗДНИК ПРОЛЕТАРИАТА

Праздник Великого Октября в 58-й раз пришел на советскую землю. Вместе с советскими людьми его отмечают трудящиеся всей планеты.

После Октября 1917 года на развалинах царской империи вырос союз братских народов. Рабочий класс Советской страны показал всему миру, какими запасами энергии обладает освобожденный пролетариат, каких успехов может он достичь.

Капитализм страшится этих достижений, понимая, что успехи первого в мире рабоче-крестьянского государства — залог будущей победы трудящихся во всем мире. Поэтому вот уже 58 лет враги Советского государства извергают потоки лжи и грязи в адрес моей Ро-

дины. Эксплуататоры, разжившие на крови рабочих, отупевшие от дикой злобы и ненависти к СССР, всегда вынашивали планы ликвидации социалистического строя. Для этого они шли и идут наговор со всеми антисоветскими силами, включая и фашизм. Но агрессивные устремления империалистов сдерживает мощь Советского Союза.

Сегодня, в дни, когда моя Родина отмечает 58-ю годовщину социалистической революции, взоры трудящихся всех стран, всех обездоленных и угнетенных обращены к ней, к первой в мире Стране Советов.

Екатерина ТИТЕН.

США.

Члены отдела Федерации русских канадцев города Виндзора шлют белорусскому народу, всем советским трудящимся свои сердечные поздравления и искренние пожелания по случаю славной годовщины Великого Октября. Нашим дорогим соотечественникам, строящим у себя на Родине новое, коммунистическое общество, мы от всей души желаем здоровья, счастья, мира и больших успехов в борьбе за светлое будущее всех народов земли.

Очень хочется надеяться, что это приветствие придет к вам во-время, хотя уверенности такой нет. Дело в том, что теперь в Канаде проходит забастовка почтовых служащих. Они борются за лучшие условия труда. Уже уволено свыше 20 тысяч почтальонов. Поэтому мы высылаем это поздравительное письмо из соседней страны, из города Детройта, где наш хор готовится к выступлениям в Русском прогрессивном клубе на торжественном вечере, посвященном 58-й годовщине Великого Октября.

Председатель Виндзорского отдела ФРК П. СИДОРК.

Секретарь М. МАКАРЕВИЧ.

Члены Ванкуверскага аддзела Федэрацыі рускіх канадаў шлюць свае самыя найлепшыя пажаданні народу Савецкага Саюза з выпадку гістарычнага свята — Чырвонага Кастрычніка.

Канада.

Дорогие товарищи!

От имени правления и членов Русского общественного клуба города Сиднея искренне поздравляем советских людей с 58-й годовщиной Великой Октябрьской социалистической революции.

В эти дни, когда братские народы нашей великой Родины — Советского Союза — отмечают рождение первого в мире социалистического государства, мы вместе с вами, дорогие соотечественники, празднуем славный юбилей, радуемся успехам Страны Советов.

От всей души желаем всем советским людям еще больших успехов в мирном строительстве, крепкого здоровья и большого личного счастья!

Да здравствует Великий Октябрь!

Да здравствует наша могучая Родина — Союз Советских Социалистических Республик!

Австралия.

Члены і кіраўніцтва аддзела Саюза савецкіх грамадзян у горадзе Шарлеруа віншуюць савецкі народ з гадавінай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Жадаем дарагой Радзіме — Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — далейшага працвіцання!

Старшыня аддзела ССГ ў г. Шарлеруа В. ВАСІЛЬЕВА.

Сакратар М. ГАРОХ-ГАНЬЯ.

Бельгія.

Нашу дарагію Радзіму, Беларускаю рэспубліку, увесь Савецкі Саюз і яго шматнацыянальны народ віншваем з 58-й гадавінай Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Вітаем вашы вялікія дасягненні ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, навуцы і культуры. Ганарымся савецкім народам, які ўнёс і працягвае ўносіць велізарны ўклад у справу міру і разбудкі. За мір ва ўсім свеце!

За расшырэнне сяброўскіх кантактаў паміж СССР і ЗША!

ЗША.

Марыя і Іосіф ТРАФІМАВЫ.

Ад імя сваёй сям'і, ад імя знаёмых — шчырых сяброў Савецкага Саюза — віншую любімую Радзіму з вялікім кастрычніцкім святам. З дня перамогі пралетарскай сацыялістычнай рэвалюцыі мінула 58 гадоў. На гэтым гістарычным шляху савецкімі людзьмі дасягнуты велізарныя поспехі, прадаўжэння якіх я шчыра жадаю ў будучым.

Галандыя.

З павагай Н. ОСТЭРБАН-ГАЛІЕНКА.

Дарагія сябры!
Паважаныя калегі!
Сардэчна віншваем працоўных роднай Беларусі, увесь савецкі народ з вялікім гістарычным святам — 58-й гадавінай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Прыміце ад нас, савецкіх грамадзян у Бельгіі, самыя сардэчныя віншаванні і шчырыя пажаданні з выпадку гэтай слаўнай даты.

Ад імя Цэнтральнага праўлення ССГ і рэдакцыі часопіса

«Патрыот»

Людміла МАРЧАНКА,
член ЦП ССГ.

Бельгія.

МІНСК. Новая дамы па Партызанскім праспекце.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

І РАЗЗЛАВАЛІСЯ ПЯЦЁРА «УНТЭРМЭНШАЎ»...

Ужо не адзін год, як я друкую свае вершы ў «Голасе Радзімы». Нядаўна рэдакцыя выдала мой паэтычны зборнік «Сняцца дні мне залатыя», складзены ў асноўным з гэтых вершаў. І гэта стала прычынай таго, што на мяне надзвычай раззлаваліся пяцёра беларускіх буржуазных нацыяналістаў. У нацыяналістычным часопісе «Беларуская думка» (№ 16 — 17 за 1973 — 1974 гг.), які выдаецца ў ЗША, яны апублікавалі цэлы мех пасквіляў на майму адрасу. Прынялі ў гэтым удзел Андрэй Камароўскі (у сапраўднасці Міхась Кавыль), З. Ажына, К. Аса, А. Здрок і Тарас Бебурнацкі. Пісакі, як бачыце, на выпадак непрадбачанага пахаваліся за псеўданімамі.

Хто яны такія і чаму яны злююцца?

Пазнаў я толькі першага — Камароўскага-Кавыля. Усёй лаянкай кіруе менавіта ён. Астатніх не ведаю. Мяркую нават, што іх наогул няма, што ўся пісаніна — Кавыль. Выказаць такое меркаванне маю сур'ёзную падставу. Па-першае, выдаўцы «Думкі» робяць выгляд, нібыта ля іх часопіса таўчэцца столькіх пэстаў, колькі гойсэ гангстэраў на вярэхні вуліцах Нью-Йорка, а таму яны пішучь пад рознымі мянушкамі самі. Па-другое, пацярджэннем майго першага доказу з'яўляецца надрукаваны ў тым жа нумары «Думкі» верш «Земляку», нібыта прысланы ў часопіс з Радзімы, а на самай справе нашрайбаваны кавылямі. Бо хто ў Беларусі ведае гэтую звар'яцелую «Думку»? Ніхто! Яе, бедную, у Амерыцы днём з агнём не знойдзеш. І калі б нават ведалі, то на Радзіме не адшукаецца дурня, які вітаў бы здраднікаў і выкрыкаў бы ім паліцэйскае прывітанне «Жыве Беларусь!».

Але калі пяць, то няхай сабе будзе пяць... Я, ад-

нак, хачу сказаць сёе-тое пра закапёршчыка — Міхася Кавыля.

Міхась гэты, у сапраўднасці Язэп Лешчанка, цяпер мяне палівае брудам, а раней уносіў да нябёс. Зараз я скажу, чаму ён зрабіў такі круты паварот, а каб чытачу стала ўсё зразумела, ззначу спачатку, што Кавыль — зацятый вораг і здраднік Радзімы. Сама «Думка» напісала пра яго вось што: «Трапіў ён на Украінскі фронт, яго прыдзялілі да артылерыйскай разведкі. Прымаў удзел у баях за Харкаў, 22 травня 1942 г. трапіў у «нямецкі мяшок» і быў узят у палон румынскаю вайсковаю часткаю. У палоне прабыў больш году. У 1943 г. быў звольнены з палону і працаваў у Мінску ў адной з паважных беларускіх устаноў. У 1944 г., з надыходам бальшавікоў, выехаў у Нямеччыну».

Зусім зразумела, што каб вызваліцца з палону і паласці ў Мінск у «паважную ўстанову», Кавылю прыйшлося выслужыцца перад фашыстамі, бо яны палонных не звальнялі і не саджалі ў свае ўстановы, а знішчалі фізічна.

Тая самая «Думка» сведчыць, што кавылі, аказаўшыся на службе ў акупантаў, служылі ім з сабачай вернасцю, нягледзячы нават на тое, што фашысты гэтых здраднікаў нават за людзей не лічылі. Слухайце, што напісана зараз у нацыяналістычным часопісе: «Немцы глядзяць на нас, як на «унтэрмэншаў». А калі мы пакажам сваю сілу, свае здольнасці працаваць і змагацца, тады яны іншым вокам глянуць на нас, папусцяць нам. Мы апынуліся ў такіх абставінах, што змушаны працаваць з немцамі. Прышлі б да нас ангельцы, французы ці амерыканцы, — мы працавалі б з імі...»

Чулі? Злачынцы гатовы былі прадаваць Радзіму каму хочаш. І прадавалі, і прадаюць зараз! Хай сабе ворагі — і справядліва! — лічаць іх, здраднікаў, злыднямі, вылюдкамі — «унтэрмэншамі», яны толькі лістава віляюць хвастамі.

Гаротны лёс закінуў і мяне на чужыну. У свой час у эміграцыі я апублікаваў паэму, якая магла быць выкарыстана нацыяналістамі. Як тады мяне хваліў Кавыль! Ад захаплення ён быў на сёмым небе і напісаў мне ліст. Гэта быў не ліст, а ода, асана Клішэвічу. Ён пісаў, што я ўзняўся да манументальнасці,

што нагадваю сабой Лермантава і Грыбаедава. І вось цяпер я, на думку Кавыля, — гіцаль, абібок, «маскоўскі шпік»...

Чаму так?

Таму, што я наведаў Радзіму, у Мінску выдалі мой зборнік вершаў «Сняцца дні мне залатыя». Там ёсць паэма «Шлях у светлае». Вось гэты светлы радасны прамень жыцця ўпаў на бельмы Кавыля.

Калі бугаю пакажаш чырвонае палотнішча, дык у яго набягуць крывёю вочы, ён шалее. Так і з Кавылём. Ён вар'яце пры ўспаміне аб Радзіме — савецкай сацыялістычнай, чырвонай. Ён шалее ад штодзённых поспехаў роднага краю.

А я, застаючыся верным Радзіме, паўтараю:

Братняя дружба народаў сагрэта,

Палажыла канец цемнаце.

Пад сцягамі Краіны Саветаў

Беларусь яркай зоркай цвіце.

Вось чаму на мяне раззлаваліся пяцёра «унтэрмэншаў». І няхай сабе... Злосць — адзіны стымул іх нікчэмнага жыцця.

Ім я адказваю і сваім вершам.

ЧОРНАЯ ЗМОВА

Пяці хвастатых цемрай цень паўзла,

Ад зайздрасці нябожчыкі завялі.

Сваю брахню раз'юшанага зла

Накручвалі ў правакацыйным стылі.

Адзін з іх доўгім вершам выцінаў,

«Пад мухай» — тэнграм выводзіў сола.

Наклокаўшыся таннага віна,

Персона «ўзнісла лірыкай» малопа.

Далі загад якомусь дзіваку

У хваравітай дзікасці шалёнай

Маё імя трымаць на языку,

Прыклеіўшы «маскоўскага шпіёна».

Аж дзівішся убогасці сярмяг:

На іх рыззе трукнее гніллію цела.

За лірыкай бяздарнай, нарасцяг

Парожняй бочкай «проза» тарахцела.

Катух трусой!.. А мужнасць ваша дзе!

Пад попелам замёрзлы сэрца прысак.

Лягчэй вам маску чорную надзець —

Схаваць прадажны ад народу пысак.

ЗША.

Уладзімір КЛІШЭВІЧ.

ДА АДЗІНАЙ МЭТЫ

[Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.]

Чаючы навукова-тэхнічнай творчасці моладзі, ідэйна-палітычнаму выхаванню юнакоў і дзяўчат. Так, таварышы з Патсдамскага акруговага камітэта Саюза свабоднай нямецкай моладзі (ГДР), якія падтрымліваюць пастаянныя сувязі з камсамольцамі Мінскай вобласці, плённа выкарыстоўваюць вопыт мінчан у арганізацыйным курсу на званне «Лепшы па прафесіі». Атрымлівае ў іх распаўсюджанне і рух настаўніцтва. З'явіліся новыя формы супрацоўніцтва. У жніўні гэтага года ўпершыню ў акрузе Франкфурт-на-Одэры адбыўся сумесны семінар першых сакратароў раённых і гарадскіх камітэтаў камсамола Віцебскай вобласці і іх нямецкіх калегаў. Актуальна і шчырая гаворка пайшла на карысць агульнай справы. Таму семінар вырашана зрабіць штогадовым, у наступным годзе ён адбудзецца на Віцебшчыне.

Для ўмацавання дружбы і супрацоўніцтва з Зеленагурскім ваяводствам, прапаганды музычнай культуры братняга народа, выяўлення таленавітых маладых выканаўцаў у Віцебску ў сакавіку быў праведзены першы абласны конкурс выканаўцаў польскай песні, у якім прынялі ўдзел 7 вакальна-інструментальных ансамбляў і 15 салістаў. Конкурс карыстаўся вельмі вялікай папулярнасцю сярод моладзі Віцебшчыны. Сярод салістаў першае месца заняла Тацяна Багдановіч, якая працуе на аршанскім заводзе «Чырвоны Кастрычнік», лепшым вакальна-інструментальным ансамблем прызнаны ансамбль «Колеры» наваполацкага Палаца культуры будаўнікоў.

У апошні час значна ўмацаваліся сувязі гарадскіх, раённых і пярвочных камсамольскіх арганізацый Беларусі з адпаведнымі гарадамі, раёнамі і калектывамі сацыялістычных краін. Напрыклад, камсамольцы Магілёва падтрымліваюць цесныя кантакты з Дзімітраўскім Камуністычным Саюзам Моладзі горада Габрва. Шматгадовая дружба звязвае маладых рабочых Гродзенскага прадзільна-нітачнага і Беластоцкага тэкстыльных камбінатаў. Такія сувязі характэрны і для вышэйшых навучальных устаноў — БДУ імя У. І. Леніна, Беларускага політэхнічнага інстытута, Гомельскага дзяржаўнага ўніверсітэта і іншых. Адной з найбольш цікавых форм супрацоўніцтва студэнтаў з'яўляецца абмен будаўнічымі атрадамі. Сёлета 10 вышэйшых навучальных устаноў рэспублікі накіравалі ў сацыялістычныя краіны ў саставе 12 будаўнічых брыгад 172 чалавек і каля 100 чалавек прыехалі ў Беларусь з братніх саюзаў моладзі. Такі абмен дае магчымасць бліжэй пазнаёміцца з жыццём сваіх аднагодкаў за рубяжом, абмяняцца вопытам работы.

Можна пазайздросціць той дружбе, якая склалася паміж школьнікамі сацыялістычных краін і нашай рэспублікі. Цікаваю і рознабаковую работу вядучых школьных клубы інтэрнацыянальнай дружбы. Піянеры і школьнікі праводзяць мітынгі салідарнасці, лінейкі памяці юных герояў-антыфашыстаў, конкурсы палітычнай песні і палітычнага плаката, малюнка на асфальце «Я малюю мір» і многае іншае.

Ідучы маршрутам «Мір і салідарнасць» Усесаюзнага маршруту «Заўсёды гатоў!» прысвечанага 30-годдзю Перамогі, піянеры вывучалі дзейнасць камуністычных і рабочых партый, саюзаў моладзі, жыццё сваіх аднагодкаў за рубяжом. Усе школьнікі ўдзельнічаюць у працоўнай аперцыі «Піянеры СССР — дзецям В'етнама!» Напрыклад, хлопчыкі і дзяўчынкі Чэрыкаўскага раёна на ядзельніках і суботніках зрабі-

лі і пералічылі на будаўніцтва Палаца піянераў у Ханой 260 рублёў.

Члены клуба інтэрнацыянальнай дружбы пастаянна перапісваюцца са сваімі сябрамі за рубяжом. Летам дзесяткі хлопчыкаў і дзяўчынак з Польшчы, Балгарыі, Чэхаславакіі, ГДР і іншых краін госцяць у нашай рэспубліцы, а беларускія дзеці выязджаюць у піянерскія лагеры іншых краін, каб адпачыць там.

Вопыт паказвае, што існуюць добрыя магчымасці для далейшага паглыблення і ўмацавання супрацоўніцтва камсамола Беларусі з маладзёжнымі арганізацыямі сацыялістычных краін. Асабліва плённыя ўмовы для развіцця нашых сувязей стварыў 1975 год, год 30-годдзя Перамогі над фашысцкай Германіяй. Сумесны ўдзел у мерапрыемствах, звязаных з падрыхтоўкай і святкаваннем гэтага юбілею, у інтэрнацыянальным паходзе «Сцяг Перамогі — сцяг сацыялізму!», безумоўна, садзейнічаў умацаванню адзінства моладзі нашай рэспублікі і сацыялістычных краін, павышэнню пачуцця агульнай адказнасці за лёс міру, за перамогу камуністычнай ідэалогіі. 30-годдзю Перамогі быў прысвечаны сімпозіум дружбы ў горадзе Влодава ў красавіку гэтага года, арганізаваны моладзю Люблінскага ваяводства і Брэсцкай вобласці. Сумесныя мітынгі моладзі Беластоцкага ваяводства і Гродзенскай вобласці ў гонар гэтага юбілею праходзілі ў Бераставіцкім раёне БССР і ля вёскі Ялвука ў ПНР, па запрашэнню нашых сяброў у ПНР і ГДР выязджалі ветэраны Вялікай Айчыннай вайны і партызанскага руху ў Беларусь.

Фестывалі, лагеры і сустрэчы дружбы, якія ўключаюць тэарэтычныя канферэнцыі, навукова-практычныя семінары, прафесійныя сустрэчы, арганізацыю выставак, кінафестывалю, разнастайныя мастацкія і спартыўныя праграмы даюць магчымасць шырока і шматбакова знаёміцца з жыццём моладзі краін сацыялістычнай сроднаасці, з дзейнасцю брацкіх саюзаў, канструктыўна і плённа абмяняцца вопытам работы.

Сёлета прадстаўнікі юнацтва Беларусі прымалі ўдзел у фестывалю дружбы з моладдзю ГДР, ВНР і шэрагу іншых краін. Але галоўнай падзеяй года для нашых юнакоў і дзяўчат стаў фестываль моладзі СССР і НРБ, які праходзіў у рэспубліцы. Ён з'явіўся яркай дэманстрацыяй брацтва, непарушнай дружбы нашых народаў. Фестываль адкрыў новую старонку супрацоўніцтва юнага пакалення і саюзаў моладзі дзвюх брацкіх краін, якое і раней вызначалася багаццем і разнастайнасцю форм.

Ідучы ў адзіным строі, брацкія саюзы моладзі актыўна садзейнічаюць камуністычнаму выхаванню падростаючага пакалення, згуртаванню дэмакратычнага юнацтва планеты, умацаванню непарушнага адзінства краін сацыялістычнай сроднаасці на карысць справы міру і сацыялізму.

Валеры ГРЫШЧАНКА,
адказны сакратар Камітэта маладзёжных арганізацый БССР.

нашы госці,

ХЛЕБ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

Мікодым Клімчук ужо двойчы прыязджаў з Англіі ў вёску Карпаўцы на Гродзеншчыне, дзе прайшлі яго маленства і юнацтва. І ў першы, і ў другі раз, ад'язджаючы, Клімчук вёз з Беларусі па бохану духмянага жытняга хлеба. Не, яго сям'я там, у Англіі, не адчувае асаблівых матэрыяльных цяжкасцей. Есць, вядома, і хлеб у іх на стала. Але ж...

М. Клімчук пакінуў родны кут даўно і не па ўласнай волі—яго мабілізавалі ў войска буржуазна-памешчыцкай Польшчы. Дзе толькі не пабываў Мікодым потым, куды толькі не закідаў яго лёс! Жыў у Персіі, Егіпце, Італіі, Францыі. Няцяжка ўявіць сабе, што значыла для амаль непісьменнага селяніна з заходнебеларускай вёскі апынуцца ў краінах, нават і моў якіх ён не ведаў. За час вандровак многаму навучыўся Клімчук. Разумеў цяпер, калі размаўляюць па-італьянску, па-французску, па-англійску.

Роднай, аднак, Клімчук лічыць рускую мову. Там, у Англіі, калі дазваляе час, слухае маскоўскія радыёперадачы, чытае рускія кнігі, газеты, часопісы. Вельмі любіць родныя песні. Сёлета, ад'язджаючы ў Англію, павёз з сабой пласцінкі: купляў іх усюды, дзе толькі трапілася. Неяк раскажаў Мікодым землякам, як аднойчы запрасілі яго ў госці ў польскую сям'ю, якая эмігрыравала гэтак жа даўно, як і ён. Пасля некалькіх тостаў гаспадары папрасілі:

— Заспявайце нам, пан Клімчук, што-небудзь на рускай мове.

І ён заспяваў. Адну народную песню, затым другую, а яго прасілі спяваць яшчэ. Мелодыя кранала душу, навяла ўспаміны пра родны край, выціскала з вачэй слёзы смутку.

Мікодым Клімчук часта ўспамінае сваё маленства, бязрадаснае юнацтва. Маці памерла, калі ён толькі зрабіў першыя крокі па халоднай земляной падлозе падслепаватай хаці. Потым бацька ажаніўся зноў, але, хоць мачаха і прыйшла з сям'ямі-такім пасагам, матэрыяльнае становішча сям'і палепшылася не на многа. Было ў іх тады трохі зямлі, карова, конік ды тры авечкі—вось і ўсё багацце.

Успаміны аб тых гадах для яго і цяпер непарыўна знітаны з працай ад цямна да цямна. Не, працы ён не цураўся ніколі. Крыўдна было, што давала яна вельмі ўжо нязначны плён. Вясюн сям'і не хапала нават хлеба.

Пасля Вялікай Айчыннай вайны, жывучы на чужыне, не адважыўся Клімчук паспрабаваць вярнуцца дадому. Думаў, што ў Беларусі ўсё засталася такім, якім было і раней, і беднасць у вёсцы ранейшая.

НАШЫ ВЫДАННІ

Цікавасць жыхароў капіталістычных краін да савецкага спосабу жыцця заўсёды была вялікай, а цяпер, ва ўмовах эканамічнага крызісу на Захадзе, яна імкліва расце. Цікавасць выклікаюць усе бакі нашай рэчаіснасці, у тым ліку і становішча жанчын у СССР, іх роля і месца ў сацыялістычным і камуністычным будаўніцтве. Жаночаму пытанню і прысвечана брашура Вячаслава Хадасоўскага «Своей судьбы хозяйки», выдданая рэдакцыяй газеты «Голас Радзімы» ў сувязі з Міжнародным годам жанчын.

Аўтар узяў за складаную задачу — у кароткім публіцыстычным нарысе канкрэтна і пераканаўча раскажа пра ўсе важнейшыя бакі жыцця савецкіх жанчын. І з гэтай задачай выдатна справіўся.

Перш-наперш ён знаёміць чытача з палітыкай нашай дзяржавы ў жаночым пытанні. У першым

Нарэшце, асеў у Вялікабрытаніі, знашоў цяжкую, але надзею аплываемую працу, стаў спакойнейшы за свой заўтрашні дзень.

І тады пачаўся непраходжачы хваравіты сум па Радзіме. Клімчуку ледзь не кожную ноч сілася бяздоннае сіняе неба над вёскай яго маленства, беластольны беларускія бярозкі, росны ранішні луг, шчодра перасыпаны краскамі. У 1966-ым годзе канчаткова вырашыў: еду.

Калі надзіцель таксі сказаў, што прыехалі, што вось яна, вёска Карпаўцы, Клімчук спачатку не паверыў. З захапленнем і здзіўленнем слухаў аднавяскоўцаў, якія расказвалі пра сваё новае жыццё.

Усе тыя нямногія дні—больш працяглую паездку ён не мог сабе дазволіць—ён правёў, як сам казаў, з шырока раскрытымі вачыма. Ад'язджаючы, паабяцаў сваякам прыехаць яшчэ раз.

Наступнае спатканне з Радзімай адбылося толькі праз дзевяць год. Многае змянілася за гэты час. З'явіўся ў Карпаўцах новы сельскі клуб, адкрылася паштовае аддзяленне, фельчарка - акушэрскі пункт, шмат навасельляў справілі калгаснікі. Былы калгас «Бальшавік» аб'яднаўся з эканамічна больш магутнай гаспадаркай — калгасам імя Горкага. Лепшыя ўраджаі сталі даваць карпаўскія землі. А колькі новага ў лёсе людзей! Шмат хто з былых аднавяскоўцаў Мікодыма Клімчука за гэтыя гады атрымаў высокія дзяржаўныя адзнакі за сумленную працу. Многія аднагодкі выйшлі на заслужаны адпачынак, атрымліваюць пенсіі. А ён усё яшчэ працуе, хоць мае 61 год, бо права на пенсію атрымае толькі ў 65.

Клімчук так і не змог даць сваім дзесяці больш-менш прыстойную адукацыю: гэта надта дорага. А ў Карпаўцах ён даведаўся, што яго пляменнік, сын калгаснага пастуха, паступіў у сёлета ў Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт. І хлопцу не трэба плаціць за вучобу, а, наадварот, яму будзе выплачвацца дзяржаўная стыпендыя.

...Прывезены ў мінулы раз з Беларусі хлеб Мікодым Клімчук, паклаўшы ў спецыяльны пласцікавы пакет, доўга і беражліва захоўваў у халадзільніку. Частаваў ім толькі членаў сваёй сям'і ды лепшых сяброў, сярод якіх былі такія, як і ён, людзі без Радзімы.

Працягваючы госцю тоненькую лустачку, Мікодым тлумачыў:

— Гэта—хлеб маёй Бацькаўшчыны.

...Ад'язджаючы цяпер, Мікодым сказаў, што так распарадзіцца і гэтым боханам, які павёз з сабой у Англію.

П. АБРАМОВІЧ.

раздзеле брашуры гаворыцца аб становішчы жанчын ў сацыялістычным грамадстве, новых рысах нашых сучасніц, якія яны набылі за гады Савецкай улады. «Рысы абагуленага вобразу нашых сучасніц, якія змаглі раскрыцца дзякуючы сацыялістычным пераўтварэнням краю, — адзначае В. Хадасоўскі, — высокая культура і шырыня мыслення, актыўны спосаб жыцця, які праяўляецца ў самым дзейным удзеле ў эканамічным, грамадска-палітычным і культурным жыцці краіны».

Далей мы даведваемся аб баявых подзвігах беларускіх жанчын у гады Вялікай Айчыннай вайны. Вось некалькі красамоўных лічбаў: 16 працэнтаў беларускіх партызан складалі жанчыны, 16 тысяч патрыёткаў Савецкай Беларусі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі, 10 з іх сталі Героямі Савецкага Саюза.

Ні ў адной краіне Захаду жанчыны так шырока не прадстаўлены ў органах дзяржаўнага і грамадскага кіравання, як у СССР. У органах Савецкай улады і партыйнага кіравання, прафсаюзах, народных судах — усюды ў Беларусі іх можна сустрэць на самых высокіх і адказных пастах, таму што «паўнапраўны ўдзел жанчын у грамадскім кіраванні — сапраўднае дасягненне сацыялістычнай дэмакратыі».

З цікавасцю чытаецца раздзел пра працоўныя справы беларусаў. Нашы сямейныя чытачы могуць здзівіцца, але гэта факт: 69 працэнтаў навуковых работнікаў, 40 працэнтаў аграрнага, 52—заатэхнікаў, 52,7 працэнта спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй у рэспубліцы — жанчыны.

Аўтар пераканаўча паказвае шырокія сацыяльныя правы савецкіх жанчын. Ён, напрыклад, гаворыць: «Клопаты аб маці і дзіцяці ўзведзены ў нашай краіне ў ранг першараднай дзяржаўнай палітыкі. Без пераборшвання можна сказаць, што ўся буйнамаштабная сацыяльная праграма апошніх год носіць яўна выражаны «жаночы» ўхіл». А канцаецца брашура разказам пра жаночыя захапленні: удзел у мастацкай самадзейнасці і любоў да літаратуры, музыкі, мастацтва, спорту... Наогул, пра тое, як жанчыны праводзяць свой вольны ад работы час.

Чытач знойдзе ў брашуры шмат вядомых імён, даведаецца аб цікавым жыццёвым лёсе беларускіх жанчын, аб іх думках, марах, здзяйсненнях. Рэдакцыя будзе ўдзячна, калі аб сваіх уражаннях ад прачытанага ён напіша ў газету.

Голас Радзімы

№ 46 (1410)

В ГОДЫ Великой Отечественной войны моя родная республика одной из первых приняла на себя удар врага. Белоруссия — страна сотен Лидице, сотен разоренных, сожженных вместе с жителями деревень. До сих пор сжимается болью сердце, когда приезжаешь в Хатынь — там собран прах всех погубленных гитлеровцами сел, там над обожженной, пропитанной кровью землей день и ночь звонят колокола.

Принято считать, что в Белоруссии погиб каждый четвертый. Думаю, что тут нет ошибки. Нас было четверо братьев, все четверо воевали. Я один остался в живых.

В годы Великой Отечественной я воевал в Севастополе, прошел через фашистские концлагеря: был в Дахау, Бухенвальде.

Есть у поэта Василия Федорова такие афористические строки:

Для трех,
Для двух,
Для одного
Обиженного человека
Есть память лет,
А память века —
Для человечества всего!

«Памятью века» зовут прошедшую войну — зовут недавром.

Неудивительно, что белорусские художники много внимания уделяют военной теме. Так было тридцать лет назад, когда они писали по свежим еще следам, видя сожженные дома и незаросшие окопы, так и теперь. Тема эта кажется неисчерпаемой. И трудно назвать в Белоруссии живописца, скульптора, графика, который не приобщился бы к ней.

Вполне естественно, что и для меня война стала главной темой. Она властно владеет моим воображением, внушая чувство высочайшей ответственности перед памятью павших в борьбе с фашизмом, заставляет искать все новые и новые пути образного отражения народного подвига.

Самообольщение — враг выскателности. Знаю, хорошо знаю, что написанные мною полотна не равноценны: как говорят художники, что-то «задалось», что-то нет. Но одно могу сказать твердо: ни к одному из полотен я не относился безразлично, каждому из них отдал часть своего сердца, часть жизни.

Павел Дмитриевич Корин писал: «Правду можно понимать различно. Но нельзя смешивать большую правду искусства — правду эпохи или правду человека — с маленькой полуправдой случайных отдельных фактов или ничтожным правдоподобием... Задача художника и трудность художника — показать не случайное и частное, а суть, смысл, ведущие тенденции жизни, времени».

Я много думал над этим понятием: «правда времени». В размышлениях во время рабо-

ты и сформулировались мои художественные принципы. Люди, которые писали войну сразу по ее следам, стремясь как можно точнее запечатлеть увиденное и пережитое, были правы. Документальная точность позволяла сохранить для потомков исторический облик события, атмосферу грозových дней. Но я, как и многие другие живописцы, начал писать позже: институт кончал уже после войны, первые «военные» полотна начал выставлять в начале 60-х годов. Писал не по непосредственным впечатлениям — по воспоминаниям. И время требовало от меня другого: нужно было осмыслить пережитое, попытаться

показать не многообразие, не оттенки чувств и переживаний, а единство воли, за которым встает определенный тип человеческого поведения, социальной общности.

Как заставить зрителя переживать то, что изображено на полотне? Каким образом добиться, чтобы он тебе действительно поверил? Другими словами, встает основной вопрос: как писать?

Говорят, что можно писать одним из трех методов: «как видишь», «как чувствуешь» и «как знаешь». Писать «как видишь», то, что видишь, не внося в виденное никаких изменений и корректив? Для меня это способ скатиться к натурализ-

картину, вводя обобщения и символы. Много думаю над сюжетом — он должен быть прост и значителен одновременно, ведь «сочиненное» полотно обязано являться содержательным, даже философическим.

В этом нет никакого открытия. Так работали многие мастера и прошлого, и современности, добиваясь удивительного сплава реального и воображаемого, больших социально-психологических обобщений. Но такая уж вещь искусство, что каждый художник, оставаясь в русле той или иной традиции, должен словно заново пройти все сам, не только хорошо знать, что и как было до него, но пропустить прежний опыт через свою индивидуальность, обогатить его собственным видением мира. Художник обязан знать творчество великих предшественников, понимать, как они работали, какие приемы применяли. Иначе он ежедневно будет «изобретать велосипед». Но «знать» отнюдь не значит «подражать». Слепое следование даже самому большому авторитету ведет к потере собственного голоса, к утрате ощущения времени. Каждая эпоха выдвигает своих художников, диктует свои требования — идейные и живописные.

Традиции должны гармонически сплетаться с новаторством. Великие художники всегда искали символы своего времени. Об этом свидетельствуют и история мирового искусства, и лучшие произведения советских мастеров, ставшие нашей классикой. Меняются эпохи, меняются задачи художников, меняются приемы и средства выражения. Но одно остается и останется неизменным: чистота и честность отношения художника к жизни, постоянное, неослабевающее влечение к правде и красоте, неуспокоенность духа, искренность служения большому народному делу, человеку, гуманизму.

Самая великая трагедия для художника — это остаться непонятым, ненужным людям. Мне кажется, что этот удел ждет тех, кто забывает о главной цели искусства — служить обществу. А это бывает в тех случаях, когда живописец занят только поисками форм самовыражения или рабским, бездумным копированием действительности. Когда его работы не являются криком души о радости или горе, когда нет в них ни стремления к добру, ни сражения со злом. Никогда нельзя забывать о гражданской гуманистической миссии искусства. Только прочная связь со своим народом, способность жить его заботами и тревогами дают крылья таланту художника, делают его произведения документами эпохи, духовными спутниками миллионов.

Михаил САВИЦКИЙ,
член-корреспондент
Академии художеств СССР,
лауреат Государственной
премии СССР.

ПАМЯТЬ ВЕКА

разобраться, какие нити связывают прошедшее и настоящее. В частности, об этом хотелось рассказать в картине «Хлебы»: белорусские женщины, у которых в лесах умирали от голода дети, знают цену хлебной крошке, хлеб для них — и жизнь, и символ жизни.

Перелистывая в памяти летопись героических дел народа, все больше убеждался в величии человека, совершившего их. Не отдельной личности, а народа, способного на подобный героизм, самопожертвование. Нигде так не проверяется человек, как перед лицом смерти, когда он остается, как говорится, наедине со своей совестью. Именно невиданные испытания показали нравственный «масштаб» советского патриота, высоту его духа, непреклонность характера, его взыскующую человечность.

Об этом я и пишу — о страстях человеческих, о верности Советской Родине, о величии и красоте наших нравственных и социальных идеалов. Стараюсь, чтобы человек в картине воспринимался в своей типичности, чтобы за ним чувствовался определенный пласт действительности, отношение художника и народа к жизни.

Случалось, меня упрекали за некоторую однозначность образов. Например, говорили, что в картине «Казнь» — на ней изображены пять человек, обвиненных немцами в пособничестве партизанам и ждущих повешения, — люди разные (по внешности, возрасту, пониманию жизни, характерам), а умирают они все одинаково. Упрекали, короче говоря, в психологическом просчете. Не мне судить, возможно, это и недостаток, но «шел» на него я умышленно: хотел

му. Писать все, что видишь, — значит придавать, скажем, пуговицам на портрете такое же значение, как и лицу портретируемого: детали станут заслонять главное, психологически необходимое, и за деревьями не увидишь леса. Искусству натурализма чуждо основное, что волнует человека: познание сущности жизни, раскрытие социальной основы общественных явлений, борьба сил прогресса и реакции, добра и зла.

Отказаться от деталей, от предметной реальности мира, стараясь передать лишь те чувства, которые вызывает у тебя этот мир? Тут можно впасть в иную крайность — вообще придти к отрицанию содержательности живописи, а на мой взгляд, это такое же роковое заблуждение для художника, как и натурализм. Искусство — явление общественное, а так называемое «самовыражение» — я глубоко убежден в этом — уводит художника на путь субъективистского произвола, лишая искусство познавательной силы. Произведения, в которых художник не решает серьезных идейно-пластических задач, для меня не искусство.

Мой путь — это писать «как знаю», путь наблюдения, познания и обобщения. Сохраняя реальное, жизненное, сохраняя необходимые детали, я стараюсь в каждом отдельном случае рассказать как можно больше о моем народе, о его характере, жизни. Этот принцип помогает освободиться от случайных, малозначущих, не несущих в себе смысловой и эмоциональной нагрузки элементов. На жизненной основе, под определенным углом зрения, на материале тех впечатлений и фактов, что хранятся в копилке памяти, я сочиняю

ХРОНИКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

VII УСЕСАЮЗНЫ конкурс вакалістаў імя М. Глінкі, які праходзіў у Тбілісі, назваў сваіх пераможцаў. Сярод іх — беларуская спявачка В. Шамчук, якая ўзнагароджана другой прэміяй.

ГРУПА кінематаграфістаў Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі і студыі «Беларусьфільм» пачала здымаць дакументальна-мастацкага фільма «Дзеці нашых суседзяў».

Стужка расказа аб жыцці маладога пакалення ў Савецкім Саюзе, Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, на Кубе, у Дэмакратычнай Рэспубліцы В'етнам і іншых краінах сацыялістычнай сродзішчы.

РЭПЕРТУАР народнага тэатра Мінскага трактарнага завода папоўніўся яшчэ адной цікавай работай — спектаклем «Страх і адчай у трыцці імперыі» па п'есе Бертольда Брэхта.

Пастаноўку ажыццявіў заслужаны работнік культуры БССР А. Бяляеў. Прэм'ера, якая адбылася напярэдняні свята Вялікага Кастрычніка, прайшла паспяхова.

ЯКІМ БЫЦЬ КУПАЛАУ- СКАМУ ТЭАТРУ

Якім будзе новы будынак тэатра імя Янкі Купала? Адказаць на гэты пытанне павінен быў усеаюзны конкурс абвешчаны Міністэрствам культуры БССР.

Цэнтральная плошча, на якой мяркуецца ўзвядзенне новага будынка тэатра, на праекце дэталёвай планіроўкі цэнтру горада павінен шырока раскрывацца ў бок Паркавай магістралі і ракі Свіслач. Канкурсанты павінны былі, акрамя прапрацоўкі эскізага праекта будынка, прадставіць прыкладнае рашэнне забудовы ўсёй плошчы.

Першыя прэмію вырашана не прысуджаць. Другія прэміі журы прысудзіла калектыву архітэктараў Масквы і калектыву мінскіх архітэктараў у саставе В. Крывавазьева, А. Сабалеўскага, В. Данаілава, А. Шабаліна і іншых.

Адзін з конкурсных праектаў журы рэкамендавала Міністэрству культуры БССР для набыцця, як утрымліваючы ідэі па рэканструкцыі і развіццю будынка Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

ПРА ТЭАТР, ГЛЕДАЧА І СЯБЕ

Маналогі галоўнага рэжысёра Тэатра юнага гледача Рыгора БАРАВІКА

Невялікі, утульны кабінет галоўнага рэжысёра тэатра юнага гледача. Маленькі столик, два мяккія крэслы, пісьмовы стол, стэрэафонічны прайгравальнік «Вега». Рыгор Іванавіч асяроджана бярэ чорны дыск пласцінкі Гершвіна «Рапсодыя ў блакітных тонах». Апускае гуказдымальнік. Льецца ціхая музыка. Мой субяседнік устае, падыходзіць да акна, закурвае.

— Што я лічу галоўным у сваёй рабоце? Музіца, магчымаць гаварыць з юным гледачом — школьнікам, студэнтам, маладым рабочым — аб самых важных праблемах сённяшняга дня. Аб чужасці і ўзаемааразуме нні людзей, пра абавязкі чалавека перад Радзімай, таварышамі. Наш глядач — юнак, які ўступае ў самастойнае жыццё. І калі нам

удаецца адказаць на яго пытанні, дапамагчы разабрацца ў кругаваароце жыцця, мы лічым свой абавязак мастакоў, выхавальцаў выканаемым. Бо работнікі тэатра не толькі рэжысёры, артысты, але і педагогі. Мы павінны выхоўваць у падрастаючага пакалення імкненне да лепшых чалавечых ідэалаў, умённе бацьчы і глыбока адчуваць прыгожае ў жыцці.

Мы вельмі сур'эзна ставімся да сучаснага падлетка. Узаемааразуме паміж гледачамі і артыстамі дасягаецца толькі тады, калі мы самі смела і адкрыта паказваем усе складанасці чалавечых адносін. І верым, што глядач нас зразумее.

Размову на роўных, размову аб сур'эзных, злаба-

дзённых праблемах маральнага характару малады рэжысёр пачаў з пастаноўкі спектакля «Надзежда» па п'есе «Дзяўчынка Надзя» Анны Радзізнавай. Прататыпам гераіні п'есы стала юная мастачка Надзя Рушавая. Творчасць Надзі Рушавай — гэта дзівосны свет фантазіі і ўяўлення. Глыбока ўспрыняўшы творы Пушкіна, Лермантава, Талстога, яна стварыла сотні ілюстрацый да вядомых кніг.

— Пастаноўка гэтага спектакля паказалася мне як падстава для раскрыцця характару дзяўчынкі, якая глыбока адчувала акаляючы свет. І глядач мжволаі сувымірае свае і Надзіны ўчынкі, аналізуе свае першыя жыццёвыя крокі, задумваецца надсэнсам жыцця...

Па ініцыятыве галоўнага рэжысёра і педагогічнай часткі тэатра ў фае разгорнута выстаўка малюнкаў Надзі Рушавай. Тым самым тэатр не толькі ўздзейнічае на падлетка эмацыянальна, але і падводзіць яго да разумення сэнсу мастацтва, да пацуды прыгожага.

Рыгор Іванавіч паглядае на гадзіннік:

— Прабачце, у мяне рэпетыцыі...

Спускаемся ў глядзельную залу. На сцэне ўсё гатова да апошняга генеральнага прагону спектакля. «Чатыры кропілі» па п'есе Віктара Розава. Заўтра — прэм'ера. Адкасны экзамен перад першым гледачом. А пакуль — апошнія настаўленні акцёрам.

Ціха пакідаю глядзельную

залу. Тэатр жыве сваім жыццём. У рэпетыцыйным пакоі пад кіраўніцтвам рэжысёра Барыса Эрына ідуць першыя застольныя чыткі п'есы маладога драматурга Югена Шабана «Сні снег». Аўтар узнімае вытворчыя пытанні, гаворыць аб месцы і ролі маладога спецыяліста на вытворчасці, аб прыныповасці ў вырашэнні навуковых і жыццёвых праблем.

У рэпертуарнай афішы тэатра значнае месца займаюць п'есы беларускіх аўтараў. Услед за п'есай Югена Шабана тэатральны калектыв прыступае да работы над вершаванай казкай «На ўсіх адна бяда» беларускага паэта Петруся Макаля. І адрасуенца яна тым, каму 5—10 гадоў.

— Пятрусь Макаль — наш пастаянны аўтар. З захапленнем дзеці глядзелі яго

Прыемную сустрэчу з любіміцам дзяцей Бураціна рытуе студыя «Беларусьфільм». Ідуць здымкі каляровага двухсерыйнага тэлевізійнага мастацкага фільма па вядомай казцы Аляксея Талстога «Залаты ключык». Ставіць карціну рэжысёр Леанід НЯЧАЕУ. Ролю Бураціна выконвае мінскі школьнік Дзіма Іосіфаў, а ў ролі чарапахі Тарцілы гледачы ўбачаць папулярную актрысу Рыну Зялёную. НА ЗДЫМКАХ: кадр з фільма, Бураціна—Дзіма ІОСИФАЎ, чарапахі Тарціла—Рына ЗЯЛЁНАЯ; мастак па касцюмах Алена КУРМАЗ і касцюмер Лідзія ТАЛКАЧОВА рытуюць да здымкі «жабянят».

Фота У. ЛУПЕЙКІ.

НАПЯРЭДАДНІ Кастрычніка ў Маскве завяршыўся міжнародны літаратурны сімпозіум па тэму: «Гістарычны вопыт другой сусветнай вайны і адказнасць пісьменніка за лёс свайго народа і чалавецтва ва ўмовах разрады міжнароднай напружанасці». Перад гэтым удзельнікі сустрэчы, раздзяліўшыся на тры вялікія групы, выязджалі на месцы былых баёў, у гарады-героі Адэсу, Валгаград і Мінск.

Нашу рэспубліку наведалі прызакі і паэты з Балгарыі, АРЕ, Ірака, Кубы, Манголіі, Нарвегіі і Турцыі. Яны пабывалі на прадпрыемствах і ў калгасах, сустракаліся з людзьмі, чыёй мужнасцю і самаадданай працай узняты з руін і папалішчаў нашы гарады і вёскі, схілілі галовы ля помнікаў і абеліскаў, якіх так многа на палітай крывёю беларускай зямлі, і якія праз гады нясуць ад пакалення да пакалення жывую памяць аб высокіх подзвігах і незваротных страхах.

Перад ад'ездам гасцей з Мінска ў Маскву журналіст Я. ХВАЙНІЦКІ папрасіў некаторых з іх падзяліцца сваімі ўражаннямі ад нядаўніх сустрэч, выказаць свае думкі аб ролі пісьменніка ў барацьбе за мір, дружбу і супрацоўніцтва народаў.

Біяграфія аднаго з буйнейшых арабскіх паэтаў сучаснасці, старшыні Саюза літаратараў Ірака, лаўрэата афразіяцкай прэміі «Лотас» МУХАМЕДА МЕХДЗІ АЛЬ-ДЖАВАХІРЫ — гэта біяграфія нястомнага барацьбіта за свабоду і незалежнасць свайго народа. У час акупацыі Ірака англійскімі кала-

нізатарамі ён узначаліў атрад паўстанцаў адной з правінцый. Пасля жорсткага падаўлення выступлення патрыётаў англійскімі войскамі доўгі час правёў у турме, а потым у эміграцыі. З пачатку і да канца другой сусветнай вайны ўважліва сачыў за падзеямі на савец-

усё, каб нідзе і ніколі не паўтарыліся крывавае жахі мінулай вайны.

Апошнім часам у літаратуры арабскіх краін пачалі з'яўляцца творы на ваеннай тэме, якія запалохваюць чытача вайной, выходзяць у моладзі страх за сваё аса-

Больш чым два мільёны жыццяў, прынесеных невялікім народам у ахвяру вайне — гэта было для мяне страшным, балючым адкрыццём.

Нарвегія таксама панесла значныя матэрыяльныя і людскія страты, але гэта ніяк не гэта параўноўваць з тым, што перажыў і страціў беларускі народ. Уражвае масавасць партызанскага руху на Беларусі, яго арганізаванасць, імклівасць узнікнення. У нас таксама былі партызаны — у паўночных і паўднёвых абласцях краіны.

Сёння я бачу задачу сумленнага пісьменніка не толькі ў тым, каб гаварыць праўду аб вайне — гэта аксіёма. Важна гаварыць аб гэтым вельмі даходліва, з пазіцыі сённяшняга дня.

Пяро і штык доўгі час былі аднолькавай зброяй мангольскага паэта Д. ТАР-ВЫ. Добраахвотнік народнай арміі, ён прайшоў нялёгка шлях байца, удзельнічаў у баях на Халхін-Голе, разам з савецкімі воінамі ваяваў супраць японскіх захопнікаў.

— Мне пашчасціла вучыцца ў Маскве, блізка пазнаёміцца і пасябраваць з Артурам Вольскім і Петрусём Макалём. Летась я прыязджаў у вашу рэспубліку, а вярнуўшыся дадому, напісаў паэму «Хатынь», якая была надрукавана ў газеце «Узэн». Я лічу, што кожны паэт, які пройдзе па беларускай зямлі, убачыць яе прыгажосць і дакранецца сэрцам да яе гісторыі, не зможа маўчаць, не зможа не напісаць аб ёй прыгожую песню.

СУМЛЕННЕ НЕ ДАЕ МАЎЧАЦЬ

ка-германскім фронце. На гераічную абарону Севастопалю і Сталінградскую бітву адгукнуўся паэмамі, дзе ўславіў мужнасць і непакідаў савецкіх людзей. Паэмы гэтыя прынеслі яму сусветную вядомасць. Мухамед М. аль-Джавахіры сказаў:

— Бязлітасныя падзеі даўно «аздобілі» сівізнай маю галаву. Але жыццё прымушае мяне, пакуль ёсць сілы трымаць пяро, гаварыць людзям аб жахлівай рэальнасці вайны, аб бесчалавечнасці яе праяў. Праезджачы па вашай шматпакутнай зямлі, мы не раз спыняліся ля помнікаў і абеліскаў, мы бачылі зарубцаваныя, але жывыя ў сэрцах людзей раны, якія вайна рассяяла па зямлі Беларусі. Сумленне паэта, гонар і розум грамадзяніна не дазваляць любому з нас маўчаць. Я ўпэўнен, што ўсё ўбачанае і перажытае тут будзе перададзена ў новых творах. Мы, пісьменнікі, павінны зрабіць

бістае жыццё і за лёс сваіх блізкіх. На мой погляд, гэта вельмі шкодная кнігі. Гаворыць пра жорсткасць баі, пакуты і нават смерць, пісьменнік разам з тым павінен выходзіць не страх, а гнеў, мужнасць і адвагу, жаданне змагацца з няпраўдай і несправядлівасцю да канца, нават і тады, калі для гэтага спатрэбіцца аддаць жыццё.

У гэтым сэнсе нам многаму можна павучыцца ў савецкай літаратуры — праўдзівай, бескампраміснай і заўсёды аптымістычнай.

СІГ'БЕРН ХЕЛЬМЕБАК, нарвежскі прызак і кінасцэнарыст:

— Я шмат ведаў і чытаў пра подзвігі савецкіх людзей у час апошняй вайны і пра зверствы гітлераўцаў. Але тое, што мы ўбачылі і пачулі тут, на беларускай зямлі, перавярнула ўсе мае ранейшыя ўяўленні.

п'есы-казкі «Дай вады, калодзеж!» і «Адчыніце, казляняты!». У вобразнай, вясёлай і заўсёды святочнай форме Пятрусь Макаль гаворыць аб неабходнасці быць добрым да іншых. Такія спектаклі — гэта першыя ўрокі малым, як рабіць людзям дабро, перамагаць зло, няветлівасць, ханжаства.

— У тэатры складалася добрая традыцыя — ставіць адну-дзве п'есы ў год на ваенна-патрыятычную тэму. У мінулым сезоне ў нас з'явіўся спектакль «Маладая гвардыя» па п'есе Анатоля Алексіна і рамана Аляксандра Фадзеева. Раней, яшчэ да прыходу ў калектыў, я ставіў п'есу Алясея Махначы «Гаўрошы Брэсцкай крэпасці». Да падзей мінулай вайны звернута і п'еса Івана Шамякіна «Экзамен на воленне». Цяпер вольна думаем наставіць востраканфліктны твор Васіля Быкава «Абеліск». Героі Быкава даюць падставу для роздуму, дзе пачынаецца патрыятызм, дзе

вытокі мужнасці і як нараджаецца самае страшнае — здрада. Тэатр аналізуе адзінства ідэалаў пакаленняў 40-х і 70-х гадоў. Героі ваенных гадоў на сцэне Беларускага ТЮГа — заўсёды сучаснікі нашай моладзі.

Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут (клас прафесара Дзмітрыя Арлова), работа ў Брэсцкім абласным драматычным тэатры, пастаноўка за 9 гадоў звыш 25 спектакляў, стажыроўка ў галоўнага рэжысёра Маскоўскага акадэмічнага мастацкага тэатра Алега Яфрэмава, нарэшце, пастаноўка на маскоўскай сцэне спектакля па п'есе Васіля Быкава «Апошні шанц» — такі шлях Рыгора Баравіка да галоўнага рэжысёра Беларускага тэатра юнага гледача.

Сёння ў тэатры ідзе «Маладая гвардыя». Гасне ў зале святло. Шумлівая дзіцячая аўдыторыя замаўкае. І вось ужо гледачы захоплены дзеяннем — мужнымі, смелымі ўчынкамі герояў Крас-

надона. Кожны, хто сядзіць у зале, адчувае сябе на месцы Алега Кашавога і Вані Земнухова, Любы Шаўцовай і Сяргея Цюленіна. Авацыямі суправаджаецца сцэна клятвы маладых патрыётаў. З падмоцкаў зваротам да залы гучыць песня: «А вы — працяг наш, наша слава, наша памяць і нашы мары!»

Пад уражаннем убачанага, крыху ўрачыстыя і сур'ёзныя школьнікі выходзяць з тэатра. Мы ідзем з Рыгорам Іванавічам па вуліцах вячэрняй сталіцы.

— А ведаеце, к канцу гэтага сезона мы рытуем гледачам сюрпрыз: пакажам два спектаклі па п'есах сусветнай класічнай літаратуры — «Чайку» А. Чэхова і «Дванаццатую ноч» В. Шэкспіра. У перспектыве — камедыя В. Дуніна-Марцінкевіча «Шінская шляхта»...

І рэжысёр працягвае з захапленнем раскажваць аб сваіх задумах, аб новых акцэнтах, будучых прэм'ерах. Вячаслаў РАКІЦКІ.

СІНЯЎСКІЯ ВЯЧОРКІ

ДАЎНЕЙШЫЯ...

Ціха надыходзіць вечар. Дзе-нідзе гарыць у хатах лучына. Змарыліся людзі. Цяжкі быў дзень: жанчыны працавалі ў полі, мужыкоў пагнаў пан у лёс секчы дровы, напэўна, не вернуцца сёння дадому.

У каго ж будучы вярочкі? Хіба ў Ганны? Хата ў яе маленькая, але гаспадыня яна гасцінная.

Па абедзве сцяны ў пакоі доўгія лавы. Чысты, ажно духмяны — шкрэбля нажом гаспадыня—драўляны стол, вымецена падлога. На жаль, хлопцаў сёння не будзе, а дзеўкі — вунь якія красуні. Марыля забралася ў самы кут і вышывае на ручніку ўзор, Гэля дзярэ пух...

Надзеі і Яніны не будзе—малыя з хаты не пускаюць. Сумная нават і рагатуха-Наста. Дзе ж яе Кастусь? Наста апранулася па-святочнаму: белая блузка, прыгожая спадніца, кеса прыбрана. Паціху пачынае гучаць знаёмая журботная песня:

Ужо сонца за дубочкам,
Добра жаць нам з халадочкам.
Ужо сонца за грушою,
Пусці, пане, жывых дамоў з душою...

Нібы туга, нібы плач чуецца ў хаце... Чаму сумна на сэрцы?

— Ой, ты каліна, чырвона журавіна,
Ой, чаго ты плачаш, малада дзяўчына!
— Ой, я плачу, да сама тое знаю,
Што мяне бярэш—я тавару не маю.
Ой, няма ў мяне ні тавару, ні авец,
Да няма чаго заганяць у хлявец.

Які там пасаг—у хаце есці няма чаго. Спявай, дзеўка, песню... Шчырую і ласкавую. Голас у цябе прыгожы, высокі, быццам ластаўка шчабеча ў ясны дзень. Але ж не плакаць увесь вечар... І запела на ўсю хату Алесь:

А кум кумку любіў,
Чаравічкі купіў.
І купіў, і надзеў,
І на ножку паглядзеў.
«Ой, кума, ой, кума,
Ты кругом хараша!»

[Заканчэнне на 8-й стар.]

Самадзейны тэатральны калектыў Палаца культуры гарнякоў Салігорска вельмі малады. Ён створаны ў 1973 годзе, але ўжо карыстаецца заслужаным поспехам у гараджан і сельскіх працаўнікоў раёна.

Нядаўна тут адбылася прэм'ера спектакля па п'есе В. Шукшына «Энергічныя людзі» ў пастаноўцы рэжысёра Леаніда Новіка. Гэта ўжо чацвёртая творчая работа самадзейнага тэатра. НА ЗДЫМКАХ: сцэна з новага спектакля. Фота А. ПРАКАПОВІЧА.

СІНЯЎСКІЯ ВЯЧОРКІ

[Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.]

Падхапілі ўсе гучна прыпеў і стала трохі веселай. Што ні кажыце, а калі спяваеш, быццам птушкай робішся.

...І СЁННЯШНІЯ

Сіняўка, Сіняўка, гасцінная вёска! Прыгожая і вясёлая. Колькі год прайшло, а гучаць у ёй чыстыя галасы.

Раней у Ганны ці ў Алесі збіраліся ў хаце, а цяпер у сельскі клуб прыходзяць на вячоркі амаль усе вясковыя — хлопцы маладыя, жанчыны паважныя і красуні чарнабровыя. Традыцыя засталася. Але ж новая вёска—новыя людзі. А ўжо колькі ведаюць песень—не злічыць! І пчалар, і даярка, і настаўнікі—усе разам спяваюць. Як кажа старшыня сельсавета Уладзімір Дзікевіч — дзе песня, там і ён.

Зноў пачаліся вячоркі... А ў клубе, нібы ў святочнай хаце,—ручнікі, поцілкі на сценах, яркае святло залівае пакой.

— А дзе ж гэта кумка Даміцэля, ці прыйшла, даражэнькая?

— Прыйшла, нават прыбегла.

Даміцэля — гэта Зінаіда Апанасевіч — галоўная спявачка ў вёсцы. Голас—што той звяночак. А песень у яе!.. Заспявае ды яшчэ ў круг выйдзе... А ў самой ужо сын і дачка дарослыя. Ды што там узрост, калі песня душ маладзіць:

А я ў печы не паліла,
Мілы мой, міленькі.
А я ў печы не паліла,
Голуб мой сівенькі,—

нібы жаліцца, нібы жартуе кума. На што кум адказвае:

Запалі, міла, запалі
Оха-ха
Чарнабровая мая...

Усе падхопліваюць словы жартоўнай народнай песні. Музыка—вяселун Уладзімір Купрыянчык стараецца — разводзіць мякі баяна.

Каб было цікавей, кожны прае аб сабе і свай працы, таму ў песнях—сённяшнія поспехі вёскі, жыццё сялян.

— Падайце голас, хто прыйшоў да нас у госці.

— Я, пчалар Сяргей Касінскі.

— Звенявая Марыля Варанецкая. Магу пахваліцца, што па 7 цэнтнераў ільну сабралі мы з гектара.

— А чаго маўчыць Танечка? — звяртаюцца да даяркі Тані Маліноўскай.—Як яе кароўкі пажываюць?

— А нічога сабе жывуць. Надаіла я ад іх па 3 200 літраў малака.

Тут свінарка не змаўчала.

— А мае парасяткі ўсе таўсценькія, нібы гарбузы ў агародзе.

— А чаго гэта народ смяецца?

— Заходзь, заходзь, дзядзька Міхась. Раскажы нам, як ты забытаўся ў гарбузніку, калі ў сваты ездзіў.

У адказе спевака Міхася Пілецкага што ні слова, усё жарт. Спраўдны артыст.

— А цётка Ганна не забыла яшчэ, як сабе зяця выбірала?

Доўга не забудзе пра гэты выпадак уся вё-

ска. Дачка Ганны вучылася ў інстытуце, калі надумала выйсці замуж за Сцяпана з суседняй Слабады. А маці жаніх зусім не спадабаўся. Маўляў, такой красуні і разумніцы трэба лепшага хлопца. І што атрымалася? Ажаніліся яны без яе ведама і цяпер жывуць—гора не ведаюць.

— Ой, кабеткі, а ў мяне сёння свята—атрымала ліст, што сын вяртаецца з арміі, — падала голас Даміцэля.

— Ну, цяпер сумаваць не будзеш, — супаколі сяброўкі.

— А я і не сумавала, песні разам з вамі спявала:

А ў полі бяроза
Кудравая стаяла,
А маці сыночка
Служыць выпраўляла.
Ідзі, мой сыночак!
Да не абаўляйся,
Цераз два гадоўкі
Дадоху вяртайся.

Доўга яшчэ не сконцацца вячоркі. Ванда Мармузевіч, Зінаіда Апанасевіч, Марыя Варанецкая будуць спяваць, Міхась і Ганна весці нетаропкую гаворку аб гаспадарскіх клопатах. У кутку замест старой прасціны—тэлевізар, на нагах дзвядцят модныя чаравікі.

Добра ў роднай вёсцы. Па вечарах гучаць у мясцовым клубе старыя і новыя песні. Жартуюць сяляне на вячорках над сваімі забабонамі, складаюць песні аб новым жыцці, глыбока ў душы несучы тую песенную спадчыну, што пакінулі ім бацькі.

Тэцыяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: на вячорках у клубе; галоўныя спявачкі Зінаіда АПАНАСЕВІЧ і Марыля ВАРАНЕЦКАЯ.

ГУМАР

— Вы кажэце, што статуэтка са слановай косці? Але ж гэта самы звычайны фарфор!
— Значыцца, у слана былі істайныя біўні.

Позні вечар. Да рэспектабельнага пана звяртаецца высачэзны хлапчына:

— Шаноўны сэр! Дайце мне трыццаць фунтаў — і вы выратуеце жыццё паважанага чалавека.

— Прабачце, але вы не робіце ўражання паважанага чалавека.

— Але я гавару пра вас!

Жонка мужу:

— Не разумею, як можна праводзіць усё вечары ў піўной!

— Не разумею, не разумею! Навошта ж гаварыць аб тых рэчах, якіх ты не разумееш?

— На жаль, гер Штубке, я вымушаны адхіліць вашу просьбу; мы не можам прыбаіць вам зарплату.

— Я разумею, пан дырэк-

тар, але ці нельга ў такім выпадку плаціць мне тую ж зарплату, але часцей?

Раптоўна разбагацеўшы на нафце тэхасец расказвае прыцелю, што мае намер пабудаваць у сябе тры басейны.

— Чаму тры?

— Адзін — з падагрэтай вадой, другі — з больш халоднай, а трэці — без вады.

— Навошта ж басейн без вады?

— Ты не ўяўляеш, колькі запрошаных не ўмею плаваць!

Голас Радзімы

ПАВАЖАНЫ ЧЫТАЧ!

УЖО ЦЯПЕР ВЫ МОЖАЦЕ ПАДПІСАЦА НА «ГОЛАС РАДЗІМЫ» НА 1976 ГОД ПРАЗ ФІРМЫ І АРГАНІЗАЦЫІ, ЯКІЯ ПРЫМАЮЦЬ ПАДПІСКУ НА САВЕЦКІЯ ГАЗЕТЫ І ЧАСОПІСЫ У КРАІНЕ, ДЗЕ ВЫ ЖЫВЕЦЕ. ВАШЫ ПРОСЬБЫ НАКІРОУВАЙЦЕ ПА АДНЫМ З ГЭТЫХ АДРАСОУ:

ЗША

Four Continent Book Corporation,
156, Fifth Avenue,
New York, N. Y. 10010

АўСТРАЛІЯ

C.B.D. Library and Subscription Service,
Box 4886, G.P.O.
Sydney, N.S.W. 2000

ФРГ

5 Köln I
Follerstraße 2 — Postfach
10 16 10

Socialist World Bookshop,
61,
Liverpool Street,
Sydney, N.S.W. 2000

НОВАЯ ЗЕЛАНДЫЯ

Kubon und Sagner
8 München 34
Postfach 68

Progressive Books, 14—16,
Darby Str.,
Auckland C.I.

БЕЛЬГІЯ

Librairie
Du Monde Entier
Rue de Midi, 162
1000 Bruxelles

КАНАДА

Progress Books
487 Adelaide St., West,
Toronto 2 B Ont.

Agence et Messageries
de la Presse
I, rue de la Petite-Ile
1070 Bruxelles

АўСТРЫЯ

Globus
Vertrieb Ausländischer
Zeitschriften
A-1200 Wien
Höchstädtplatz 3

Les Amitiés
Belgo-Soviétiques
21, rue du Méridien
1030 Bruxelles

ІТАЛІЯ

Associazione Italia — URSS
Piazza della Repubblica
4700 185 Roma

АНГЛІЯ

10-2
Collet's Holdings LTD.
Denington Estate
Wellingborough
Northants, England

Libreria
Italia — URSS
Via Edilio Raggio, 1—10
16124 Genova

ФІНЛЯНДЫЯ

Akateeminen Kirjakauppa
Postilokero 128,
Helsinki 10

ШВЕЙЦАРЫЯ

Librairie Rousseau
36, rue J.-J. Rousseau
Genève

Kansankulttuuri Oy
Simonkatu 8, Helsinki 10

Rautatiekirjakauppa Oy
Postilokero 248,
Helsinki 10

Librairie du Globe
2, rue de Buci
75—Paris 6^e
Les Livres Etrangers S.A.
10, Rue Armand Moisant
F-75737 Paris Cedex 15

АРГЕНТЫНА

Sr. W. Laszkiewicz
Av. Santa Fe 4977
Buenos Aires (suc. 25)

«Maison du livre étranger»
9, rue de l'Eperon
75006 Paris

ЗАХОДНІ БЕРЛІН

„Das europäische Buch“
1000 Berlin 33
Thielallee 34

Association France — URSS
8, boulevard
de Ménilmontant
75 — Paris 20^e

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ»—72884. КОШТ ПАДПІСКІ НА ГОД—2 АМЕРЫКАНСКІЯ ДОЛАРЫ. АПЛАТУ ПАДПІСКІ МОЖНА ЗРАБІЦЬ У ЛЮБОЙ ВАЛЮЦЕ.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44. ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-02-80, 33-03-15, 33-01-97, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. 1677.